HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

משום ר' ישמעאל. שני דברים חינן ברשותו כו': **לא יהא אלא ברפשו.** הא דלא דייק הכי לעיל (דף כח.) דהוחלק ממ"ג בימים משום דהתם לא מיירי כשאפשר בכוונה אבל הכא תנא קמני הוחלקו משמע דלא עשו הימים אלא החלקה אבל הכא קמני חזק משמע שעשו הימים עגמין חזק: **בדתמו מיא.** פירוש בתמו מיא נמי מיירי ויתא ליה לאוקומי בין תמו בין לא תמו ודוקא בכלים מלאוקמי דוקא בלא תמו ובין בכלים ובין בעצמו ור"ת ומי תמו מיא מתמא מפקר להו והוי כור ופטור בו הכלים וי"ל דלא תמו כל כך שלא יהא עדיין ראויין לשום דבר ומי הוה גרם ליפכח הוה ניחא מי שברת דתמו מיא ונכנסו בעפר ועשה טיט לא דלא תמו מיא שהימים גלוסים עדיין דמסתמא לא לפקרינהו: **וחייב בעל הבותל.** ור"ת כותל רעוע נמי מיבעי ליה לאקוקי מלעתיד שמא הגיעה עת שהיתה ברייה וי"ל דמ"מ לאו המניעו להתחייב כיון שפשע ואין ברייך להעמיד ברעוע מעיקרו: **שלא תעכב המחרישה.** בירושלמי ממתניתה: **אפילו תימא רבי יהודה בו'.** ול"ת והא מתני' קתני כל הקודם בהן זכה וי"ל דכל הקודם בהן לאחר שלשים יום זכה ותימה למ"ד דמתניתין כשעת הוצאת שלשים מקשה ליה לרשב"ג מלרשב"ג לקתני כמתני' דחייב לשלם וכהיא והעלייה (ב"מ דף קיח:) תנא רשב"ג קומר לף מתקן מלמכתו כל שלשים יום ודייק מינה בגמ' דס"ל כל מקום שנתנו חכמים רשות להניח והזיק פטור מלשלם ולפי לשון לאחר שפירש בקונטרס דרשב"ג פליג אמ"ק וס"ל דלפילו הניח ברשות חייבין לשלם קשה אפי' לפי המסקנא ושמא אין הענינים שוין ול"ג דבשמעתין דהתם כיון להו בהדי הדדי:

מתני' שלא בשעת הוצאת זבלים ור' יהודה היא. תימה דלמ"ש מהני הכי בהבית והעלייה (ב"מ קיח: ושם) דקתני המוציא זבלו לרה"ר המוציא מוליא והמזבל מזבל בו' ואם הזיק משלם מה שהזיק וקאמר בגמרא מתני' דלא כר' יהודה וי"ל דהתם כי יעמיד מתני' נמי שלא בשעת הוצאת זבלים אתיא דלא כר' יהודה דתניא ר' יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ אפי' תימא רבי יהודה מודה רבי יהודה שאם הזיק משלם מה שהזיק ר"ת מתני' דהתם משמע ליה בשעת הוצאת זבלים מדקתני המזבל מזבל ומפיק ליה בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים יום והא דאמר המזבל מזבל עליה טובא קמ"ל כלומר מזבל לאלתר שלא יסתכל:

תבנו

משום רבי ישמעאל בו' לא קשיא הא דידיה הא דרביה: **מתני'** השופך מים ברה"ר והזיק בהן אחר חייב בנזקו [ב]המצניע את הקוץ ואת הזכוכית והגודר את גדרו בקוצים וגדר שנפל לרה"ר והזיקו בהן אחרים חייב בנזקן: **גמ'** אמר רב [ג]לא שנו אלא דנטנפו כליו במים אבל הוא עצמו פטור קרקע עולם הזיקתו א"ל רב הונא לרב [ד]לא יהא אלא ברפשו א"ל רב הונא לרב [ה]לא יהא אלא ברפשו מי סברת דלא תמו מיא בדתמו מיא ותרתי למה לי חדא בימות החמה וחדא בימות הגשמים דתניא [ו]כל אלו שאמרו פותקין ביבותיהן וגורפין מערותיהן בימות החמה אין להן רשות ואע"פ שברשות אם הזיקו חייבין לשלם: המצניע את הקוץ [וכו']: א"ר יוחנן [ז]לא שנו אלא מפריח אבל מצמצם [ח] לא מ"ט פטור אמר רב אחא בריה דרב איקא [ט]לפי שאין דרכן של בני אדם להתחכך בכתלים ת"ר [י]המצניע קוצותיו וזכוכיותיו לתוך כותל של חבירו ובא בעל כותל וסתר כותלו ונפל לרה"ר והזיקו חייב המצניע א"ר יוחנן [יא]לא שנו אלא בכותל רעוע אבל בכותל בריא המצניע פטור וחייב בעל הכותל [יב] אמר רבינא [יג]זאת אומרת המכסה בורו בדליו של חבירו ובא בעל דלי ונטל דליו חייב בעל הבור פשיטא מהו דתימא התם הוא דלא הוי ידע ליה דלודעיה אבל הכא דידע ליה הוה ליה לאודועיה קמ"ל ת"ר [יג]חסידים הראשונים היו מצניעים קוצותיהם וזכוכיותיהם בתוך שדותיהן ומעמיקים להן ג' טפחים כדי שלא יעבוד המחרישה רב ששת [יד]שדי להו בנורא רבא [טו]שדי להו בדגלת אמר רב יהודה האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין [טז]רבא אמר מילי דאבות ואמרי לה מילי דברכות: **מתני'** [יז]המוציא את תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והזיק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה רשב"ג אומר כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה ההופך את הגלל ברה"ר והזיק בהן אחר חייב בנזקו: **גמ'** לימא מתני' דלא כר' יהודה דתניא [יח]ר' יהודה אומר [יט]בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ אפי' תימא רבי יהודה מודה רבי יהודה שאם הזיק משלם מה שהזיק [כ]והתנן רבי יהודה אומר בור חנוכה פטור מפני שהוא ברשות מאי לאו משום רשות בית דין לא משום רשות מצוה דתניא רבי יהודה אומר בור חנוכה פטור מפני שהוא ברשות ת"ש [כא]כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים אם הזיקו חייבין לשלם ורבי יהודה פוטר אמר רב נחמן מתני' שלא בשעת הוצאת זבלים ור' יהודה היא רב אשי אמר

תבנו

מתני' [כב]המניח כליו ברשות הרבים חינן ברשותו כו': **לא יהא אלא ברפשו.** אמר ר"ל מיחייב כי לא מיחייב כי לא הפקירו ר"ע דפקירו הוא לחזקיה שנתערבו המים והטפר ונעשה טיט ואלו הוא מדמוקי לה בטיוח כליס מכלל דלא מפקריה להא גוד לא מייב בו כליס: **מי סברת דלא תמו מיא.** דלמא נתכנסו ונעשו רפש: **בדתמו מיא.** ונכלעו קמיירי ואין כאן רפש: **ותרתי למה לי.** דלמשמעינן במתניתין טיוח כליס והא תניא לעיל [כמ.] נסברה כדו ברה"ר והוחלק ממד במיס ואוקימה רבי [כג] נמי דלמא הפקירן וטיוחי כליס: **וחדא בימות הגשמים.** ואיצטריך למשמעינן לתע"ג דברשות קעבדי מס הזיקו מייב לשלם: **כל אלו שאמרו.** מכמיס מותרין לקלקל ברה"ר ואלו הן פותקין ביבותיהן לקלח שופכין שלהם ברה"ר כו'. ביב לינור המקלח שופכין של מי תשמיש הבית לרה"ר: **בכותל רעוע.** דס"ל למניע לאקוקי מלעתיד שכותל זה עומד לנפולי: **וחייב בעל הכותל.** דס"ל לאמניעו: **בדליו של חבירו.** כשוי בור של חבירו: **חייב בעל הבור.** כלאמריכן במניע קוצותיו בדליו ושמר בור בכותל כותל בעל חבירו במניע והכא נמי מיבעי ליה לאקוקי מלעתיד שזה יטול את שלו: **פשיטא.** היה היה ומאי אשמעינן רבינא: **מהו דתימא.** לא דמי להתם משום הכי ליכא לאיזופי לבעל כותל דלא הוי ידע ליה למניע לודועיה שיבא ויטול קוצותיו [כד] אבל בעל הדלי דידע לבעל הבור מיבעי ליה לאודועיה שהוא נוטל את שלו אשמעינן רבינא דלאו היינו טעמא: **דגלת.** מידקל: **מתני' וזכוכיות.** שיורקנו התבן והקש ועשים זכל גזבל שדות וכרמים: **כל המקלקלין ברה"ר.** רבן שמעון בן גמליאל אשמעיה לת"ק דלא קיים ליה שבחת אבל גופא לא כדקתני בגמרא [ע"ב] ותא רבן שמעון בן גמליאל למימר דגוף נמי כל הקודם זו זכה. ליטעמ אחריינא כל המקלקלין ואפי' עושין בדשות: **גמ' כל שלשים יום.** דשמי להניחן שם: **שעל מנת כן הו'.** שלא יהו מקפידין על כך: **בור חנוכה פטור.** [כ]כפרק הכונס גאן לדיר דקתני גמל שהיה טוען פשמו: **מאי לאו משום דברשות ב"ד.** היינו במון משום פרסומי ניסא פטור: ה"ג **דתניא רבי יהודה אומר בור חנוכה פטור: מפני שהוא רשות מצוה.** כלומר משום רשות ב"ד דמצוה מיפטר אבל ברשות ב"ד אפי' מצוה מייב: **מותרין לקלקל.** כגון פותקין ביבותיהן וגורפין מערות:

תבנו

מסורת הש"ס

ג) [לעיל כט:], ד) [לעיל כח.], ה) לעיל ו', ו) [תוספ' פ"ג], ז) פ"ק דביצה וכן הוא בב"מ ומחלוקי דשב"ג, ח) לקמן קיח:], ט) [תוספ' פ"ג], י) לקמן סב: ושם ופ"ק דב"מ ופ"ב דב"ב ופ"ק דקדו' ופ"ב דגיטין ועי' ב"מ קיח:], יא) [לעיל כט:], יב) [לעיל כח:], יג) לעיל כמ.] נסברה כדרב"ח ותיי בעל התוספ' כותל בריא מייב למיפתר כותל רעוע:

הגהות הב"ח

(א) גב' אבל מלמלם פטור מ"ט בתוספ': (ב) רש"י ד"ה מכו לתמיא וכו' ויטול קולומיו. ג"כ ס"ק ולגבי כותל בריא מייב בעל הכותל משום דשני למיפתר כותל בריא:

גליון הש"ם

גמרא אמר רבינא ואת אומרת. כעין זה לקמן דף לג ע"ב:

מוסף רש"י

המצניע את הקרע ואת הזכוכית. בה"ר (לעיל כמ:). **והגודר את גדרו בקוצים.** אעפה גדר של קוצים, דקתם גדר של אבנים הוא דכתיב (משלי כד) וגדר אבניו נהרסה (לעיל כמ:). **וגדר.** אבנים, שנפל לרה"ר כו' (שם). **אבל הוא עצמו.** שהן הוא עצמו (לעיל כח:). **קרקע עולם.** שאין לו בעלים וקמשמע ואזיל להו ופותקים ביבותיהם וגורפים מערותיהם, כלומר כל אלו שאמרו חכמים שיש להן רשות להלניך מזקינן לה"ר ואלו הן פותקין ביבותיהן. **פותקין** לעזרוליהן (שופכין) [המקלחים שופכין, שופכין] מעלייהן לה"ר, וגורפין מערותיהן. ומשליכין זבלין לה"ר (לעיל ו'). **בימות החמה** אין להם רשות. מפני שהרמוח נאה והוא מקלקלו, **ובימות הגשמים.** שהרמוחות מלוכלכות, יש להם רשות (שם). **ואע"פ שברשות.** ס"ל מקלקלן, אם הזיקו מייבים (שם). **ההופך את הגלל.** זבל המופקל ברה"ר ושפכו ממקום למקום (לעיל כמ:). **חייב בנזקו.** דקמייר כהגבהה וממונו הוא (שם). **כל שלשים יום.** שלשים יום (לקמן פא:) מ': משלשים לשלשים מוזל ומוכרו כדי שיהא נשף יפה (ב"מ קיח:). **בור חנוכה פטור.** מנוי שכרשות פרסום מלוה (שבת כא:). **בור** גבי הניח תבואי גרו מבחוץ ועבר גמל טעון פשמו ונלקח בגר והדליק את הנר (ב"מ קיח:). **מאי לאו משום רשות ב"ד.** לגמרא כל מידי דיכול ליה רבן רשות אם הזיק פטור מזק שנתנו חכמים עליהם רשות ואמרו מותרין לקלקל ברה"ר ולהלניכן לשם, כגון הוצאת זבלים לר' יהודה וכגון פותקין ביבותיהם וגורפין מערותיהן בימות הגשמים, דברשות הן עבדי (שם).

רבינו חננאל

משום ר' ישמעאל רבינא קאמר, והיה לא סבירא ליה. וקיימ' לן כר' ישמעאל. **מתני'.** השופך את המים לרשות הרבי' והזיק בהן אחר חייב. אמ' רב הונא אמ' רב לא שנו חייב אלא שנטנפו כליו במים, אבל הוא עצמו פטור. מאי טעמא, קרקע עולם הזיקתן. ומקשי' אדרב לא יהא אלא בריפשו, פי' בלשון ירגרשו מימיו רפש וטיט. וכי המטיל חביריו ברפש והזיק גופו פטור. ופריק בדתמו מיא, דלאו ברריפשו הזיק. ואקשי' לרב ותרתי למאי לי. פי' תנן נשברה כדו ברשות הרבי' והוחלק אחר במים כו', ואמ' רב יהודה אמ' רב לא שנו אלא שנטנפו כליו במים אבל הוא עצמו פטור. ותנן נמי השופך מים ברשו' הרבי' והזיק כו', ואמ' רב הונא אמ' רב לא שנו אלא שנטנפו כליו. ופרק', חדא בימות החמה וחדא בימות הגשמים. כלומ' בין בימות החמה בין בימות הגשמים חייב ופטור בגופו, דתניא כל אלו שאמרו פותקין ביבותיהן וגורפין מערותיהן אין להן רשות, בימות הגשמים אע"פ שיש להן רשות אם הזיקו חייבין לשלם. פי', **המצניע את הקוץ כו'.** אוקימנא בסריחי, אבל במצמצם פטור כו'. ת"ר **המצניע קוצי וזכוכיותיו בתוך כותלו שלחבירו ובא בעל הכותל וסתרו,** חייב המצניע. אמר ר' יוחנן לא שנו אלא בכותל רעוע, אבל בכותל בריא פטור המצניע וחייב בעל הכותל. דייק רבינא מינה כשם שהמצניע קוציו בכותל חבירו[ן] ובא בעל הכותל וסתר כותלו ונגלו הקוצים והזיקו חייב המצניע, כך המכסה בורו בדליו שלחבירו ובא בעל הדלי ונטל דליו חייב בעל הבור. פשיטא היא היא, מהו דתימ' בכותל מאי טעמ' פטור דלא הוה ידע ליה לבעל הקוץ לאודועי הא אנא סתר כותלי טול קוציך והצניעם. אבל גבי דלי דידע ליה לבעל הבור איבעי ליה לאודועי, קמ"ל דכיון דשקיל דידיה לא חייש לבורא חבריה. ת"ר **חסידים הראשונים היו כו'.** רב ששת שדי להו לקוצין וכיוצא בהן, לנורא וקלי להו. **מאן דבעי למהוי חסידא ליקיים מילי דנזיקין.** דת"ר חסדין הראשונין

כו'. פי' החפץ להיות חסיד יקים מילי דנזקין אפי' לרשו' הרבי'. **רבינא** אמ' **מילי דאבות,** מסכת אבות משה קיבל תורה וג'. ואמרי לה ברכות, כדאמרי' אסור לאדם להנות מן העולם הזה בלא ברכה וכיוצא בו. **מתני'.** המוצא תבנו וקשו לרשו' הרבים לובלים והזיק בהן אחר חייב כולי. לימ' **מתני' דלא כר' יהודה,** ושקלי וטרו ואסיק' ת"ש כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבי' אם הזיקו חייבין לשלם ור' יהודה פוטר. **ולית היל'** כר' יהודה דגרסי' בסוף בבא מציעא, אמ' אביי רשב"ג ור' יהודה ור' טרפון כולהו סבירא להו כל שנתנו לו חכמ' רשות והזיק פטור מלשלם. ואלו הן שיטה ולית הלכ' כחד מינייהו. **ואסיק'** לשמעתין שלא בשעת הוצאת זבלין ודברי הכל חייב. רב אשי אמ'